

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Acta Sublestæ Fidei, Auctore anonymo, Ex vetusto codice Metensi a
Martenio tom. v. Thesauri Scriptorum veterum a col. 741 edita, et cum
aliis Mss. collata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A *producimus in medium.*

89 *Superest, ut ex eadem erudita Dissertatione historico-critica aliquid addamus de sacris ossibus, quæ S. Reparata esse creduntur vel credita fuere, Hadriæ honoratis. Sorricchio teste, Hadrianenses, dum de faciendâ suâ sanctæ Protectricis statua argentea (de qua supra dictum est) agerent, solliciti fuere, ut ejusdem reliquias, quas nullas se habere agnoscebant, eidem statuæ includendas, per Cardinalem Octavium I Aquavivæ Romæ impetrarent; sed frustra. Tandem anno MDCVII Claudius Aquaviva, Societatis Jesu præpositus Generalis, obtentum a Paulo V summo Pontifice sacrum cujusdam sanctæ virginis ac martyris, Reparatae dicte, corpus impetratum, laudatque Cardinalis Octavii Aquaviva sumptibus decenti lipsanthece inclusum, una cum ejusdem summi Pontificis, ut illud publicè veneratio- ni exponi posset, approbatione, Hadrianensibus donavit, hique magno cum gaudio, velut suæ Protectricis esset, susceperunt.*

90 *Scripserat hac super re idem Claudius Aquaviva binas litteras, unas ad Universitatem civitatis Hadrianensis, quas in publico archivo non amplius inveniri affirmat Sorricchius; alteras, quas ibidem recitat, ad capitulum et canonicos ejusdem civitatis, quæ eo sermone Italico Latine verbatim versæ sic habent: Multum reverendi domini. Pater rector (collegii Hadrianensis Societatis Jesu, nomine, ut postea dicitur, Hieronymus Alaleone) portat secum corpus sanctæ Reparatae, virginis ac martyris; cum suo instrumento authentico, ut possit publicè exponi; quamvis autem mittatur civitati, vestris tamen dominationibus tradi debet, ut in vestra ecclesia collocetur, pro qua ego illud procuravi: officii mei esse duxi, mihi vobisque gratulari de tanto thesauro comparato, deque augmento, quod futurum spero, devotionis pietatisque in civibus ac populo, ac proinde etiam donorum gratiarumque caelestium in omnibus per merita et intercessionem hujus Sponsæ Christi Domini nostri; a quo omne verum bonum flagito, ac denique me ad obsequia dominationum vestrarum promptissimum offero. Multum reverendi... Romæ 1 Junii MDCVII... Servus addictissimus in Christo... Claudius Aquaviva.*

91 *Docet Sorricchius, corpus illud minime integrum esse; neque id in mox recitatis litteris Claudius Aquaviva asseruit. Corpus tamen appellavit satis recepto more (non tamen probando) quo major, aut etiam solum magna, corporis pars Corpus liberalius appellatur. Si pater Hieronymus Alaleone idem istud (ut notat Sorricchius) Corpus integrum dixerit, errasse potuit. Censet præterea (quod majoris momenti est) prædictum sacrum corpus, sive integrum, sive magna sui parte minutum sit, non esse S. Reparatae virginis et martyris Cæsarensis, ab Hadrianensibus Protectricis titulo cultæ, sed anonymum quoddam, e cæmeteriis Romanis acceptum, cui Reparata nomen tum fuerit impositum. Neutrum sane ea allegatis Claudii Aquaviva litteris affirmari potest; nam nec in eis dicitur illud S. Reparatae Cæsarensis esse, nec, unde acceptum sit, legitur.*

92 *Mihi tamen etiam verisimilius apparet, non esse celebris Virginis Cæsarensis, quod de hujus Romam translatione nihil uspiam legerim sed alterius esse, in Romanis cæmeteriis cum adjectis virginitalis ac martyrii laureis repertum:*

non enim alias pro Virginis ac Martyris corpore publicè exponi permissum fuisset. Verum ambigi potest, an etiam cum Reparata nomine inventum fuerit, tum quod raro contingat, ut in cryptis illis adscripta sacris corporibus nomina reperiantur; tum quod eorū Reparata unum ex appellativis sit, quæ omnibus Sanctis communia sunt; qualia scilicet ejusmodi sacris corporibus, dum extrahuntur e cryptis, solent imponi. Certiora fortasse docebunt vel Pontificæ Pauli V pro approbatione cultuque earundem Reliquiarum, vel Claudii Aquaviva ad universitatem civitatis Hadrianensis datæ litteræ, si supersint.

93 *Etiam minus scio, quid dicendum sit de aliis cujusdam S. Reparatae ossibus, Hadriæ pariter in monasterio puellari honoratis, de quibus hæc insuper habet laudatus Sorricchius: Nondum quadraginta anni elapsi sunt, ex quo quidam pater Candidus, Ordinis Minorum Reformatorum, quem novimus, comparavit sibi (nescimus, quomodo) principalia ossa S. Reparatae cum authenticis litteris cujusdam episcopi, cujus nomen nunc mihi excidit e memoria. Erant illa tamen reposita in urna e ligno inaurato et decenti. Laudatus pater, dum domi nostræ erat, dixit, se velle illa donare dominæ D. Marcianæ Aquaviva, quæ tum temporis abbatissa præerat monasterio monialium S. Petri. Ita omnino factum est, ut diximus, et in eodem monasterio dicta sacra ossa pio cultu pariter servantur.*

ACTA

SUBLESTÆ FIDEI,

Auctore anonymo,

Ex vetusto codice Metensi a Martenio tom. v Thesauri Scriptorum veterum a col. 741 edita, et cum aliis Mss. collata.

Sub Decio præside a immanis fuit persecutio Christianorum. Ibidem b quædam erat virgo, nomine Reparata, annorum duodecim; hilari mente erat, corpore casta, Christum adorabat amplius, quam negaret c. Introitit ergo Decius præses in civitatem Cæsariensem: tunc venerunt omnes cives d ad eum, et dixerunt ei: Hæc Virgo deridet deos nostros, invictissime; et adorat nescimus quem qui dicitur Christus. Tunc jussit Decius præses, Puellam ad se venire; et cum eam videret pulcherrimam esse, sermonibus blandis cum ea loqui cepit, dicens: Puella, o felix est mater, quæ te nutrit! et ideo ego novi, quia nobili genere orta es, accede huc, et sacrificia diis immortalibus.

2 Sancta Reparata respondit: Ecce enim sum plus, minus, annorum duodecim; sufficit mihi jam, transitoriam vitam vidisse; aliam spero, fidens in eum, qui me voluit nasci ex ute-

AUCTORE
C. S.nec quid-
quam certi
scimus de
aliis reliquiis
ejusdem no-
mine ibidem
honoratis.

E

F

Duodecim
Christum eo-
rum præside

a

b

c

d

d

libere confe-
sa.

FO

A. ANONYMO. tero matris meæ, et me ipsam desidero immolare Domino Deo meo, Jesu Christo *e*. Notum tibi sit, inimice Dei excelsi, quia te, et omnes tibi consentientes *f* perdet. Decius præses dixit: Antequam pereas, consule tibi. S. Reparata respondit: Ego non me possum consolari; consolabitur *g* me Dominus Deus meus, qui pro nobis dignatus est mori. Decius præses dixit: Si verus est Deus, in quem credis, quomodo in terram descendit *h* et passionem suscepit? S. Reparata respondit: Passionem suscepit, ut nos de laqueo mortis liberaret: induit se formam servitutis ut ad libertatem omnes perduceret.

3 Decius præses dixit: Abnega ergo, quem dicis, Christum, et immola diis immortalibus. S. Reparata respondit: Anethema, tu immola diis tuis, stercore plenis: ego autem non cessabo confiteri Dominum meum Jesum Christum, in quem confidit anima mea. Ipsi parata sum immolare hostiam laudis. Decius præses dixit: Vide, quanta tormenta possis sustinere. S. Reparata respondit: nullo modo me confundis, sed magis confirmas animam meam *i*. Decius præses dixit: Plumbo ollam implete, et calefactam ante eam afferte. Primam *k* pœnam illi ostendite; et, si sacrificare noluerit, sic eam perfundite. S. Reparata respondit: Deus verax est ad liberandam Ancillam suam, et eruet me de hac pœna. Hæc cum dixisset, continuo exhibuit *l* plumbum.

4 Decius præses dixit: Qualis duritia Virginis, quæ malis tormentis sibi ingerit sententiam *m*. S. Reparata respondit: Ego malis tormentis sententiam non intro *n*; sed plurimum adjuvor a Domino meo. Decius præses dixit: Lampades accendite, et mamillas de pectore ejus abstollite *o*. S. Reparata respondit: Frigidus est ignis tuus; me autem amplificavit caritas Christi, quem spero videre. Decius præses dixit: Caminum accendite, et per ignem eam deficite *p*, quo usque pereat. Cumque adimpleretur præceptum præsidis, et duceretur Puella, et dum introiret, cepit psallere in camino, dicens: Sicut cedrus exaltata sum super Libanum, et sicut cypressus in montem Syon, quasi myrra dedi suavitatem odoris: et tu, Domine Jesu, fac mecum misericordiam, sicut fecisti Sydrac, Misac et Abdenago: et deambulabat, quasi super rorem *q*.

C 5 Decius vero ante prætorium deambulabat: proxime locus erat ibi, ubi fornax accendebatur *r*; cumque audisset eam psallentem in virtute Dei, dixit ad suos: Ecce, qualis Virgo in malis suis: credo, victi sumus: macharam afferte, et viscera ejus frustate *s*. Et fecerunt, sicut præcepit: et continuo resolidata sunt membra ejus *t*. Tunc S. Reparata respondit: Hæc sunt tormenta tua, antiquissime veterate dierum *u*? Nihil me potes nocere; sed magis confortas animam meam. Decius præses dixit scubitibus *x* suis: Novaculam afferte, et decalvate eam, et per publicanos *y* ducite eam. S. Reparata respondit: Ignominias sustineo, et decalvata in publico *z* pervenire cupio: scio enim, qualiter pro hoc, quod patior, quomodo *aa* a te exigit Deus meus, Jesus Christus, inimice Dei.

6 Decius præses dixit: Si ad deformitatem metuis venire, accede, et immola diis invictissimis. S. Reparata respondit: Audisti, quia dixi tibi: Non immolo diis tuis; sed Deo offero sa-

crificium mundum, et victimam jubilationis. Vide autem, quid facias; quia in conspectu Judicis mei causam tecum dictura sum. Multi vero ibidem circumstantes compuncti corde territi sunt. Decius præses dixit: Miror, te tam duro corde esse: jam consule tibi, antequam pereas ab oculis nostris. S. Reparata dixit: O vis diaboli, quantis argumentis mihi insistis! Miser a facie Dei peristi. Decius præses dixit: Ducite verbosam, et decollate obnoxiam, et caput ipsius auferte ab oculis meis *bb*.

7 Sancta vero Reparata, cum duceretur a spiculatoribus, ait: Gratias tibi ago, Domine Jesu Christe, qui me de hoc sæculo peregrinationis ad te dignatus es perducere cum palma triumphi virginitatis *cc*. Audientes vero spiculatores percutebant caput ejus, et cecidit *dd*: et continuo de collo ejus exivit columba alba, quæ primo eam confortabat *ee*, cum esset in certamine. Accedentes vero Christiani pauci viri timorati rapuerunt corpus ejus et conditum aromatibus sepelierunt eum *ff*, et requievit in pace octavo Idus Octobris, regnante Domino Jesu Christo, cui est honor et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

ANNOTATA.

a De nomine Decii consonant Acta Mombritiana, aliaque, sed hunc casarem, seu imperatorem faciunt ac Casaræe presentem. Vide dicta in Commentario nostro prævio num. 14 et sequenti.

b Ubi? In nostro Fuldensi codice hisce Actis præfixus is titulus est: Incipit Passio sanctæ Reparatæ puellæ, quæ passa est in civitate Cæsariensi, Palestinæ provinciæ etc; ad quam proinde civitatem referenda ea vox ibidem est. Ceterum de hujus Sanctæ palæstra consule Commentarium prævium num. 13.

c Id est: Amabat Christum ardentius, quam ut periculum esset, ne eundem negaret.

d Non hæc accuratum scriptorem, sed ineptum amplificatorem sonant: quis enim credat, sanctam Virgunculam Casaræe ab omnibus civibus (etsi solos gentiles indicet) acusatam fuisse?

e Ista sic habet codex noster Fuldensis: Aliam videre spero: qui me voluit nasci ex utero matris meæ, ipsi desidero immolari Domino Jesu Christo.

f Ibidem: Te et tuos omnes consentientes.

g Ibidem: Ego mihi non possum consulere; consolabitur etc.

h Ibid. additur: Ut homo.

i Ibid. Sed magis confortare Deus potest animam meam.

k Ibid. Primum.

l Ibid. exhibuerunt. Apud Mombritium additur, Sanctam tum liquato plumbo perfusam, sed illæsam mansisse, plumbo mox frigido facto.

m In Fuldensi codice: Ad duritiam cordis Virginis, quæ malis tormentis sibi ingerit; moxque alia manu additur: Jubeo dari sententiam.

n Notat Marteneus, fortasse legendum esse: Muto: nec male. In Mombritianis hic inseritur etiam cruciatus aller, acetum scilicet fervens in os Virginis infusum, sed divinitus suave ac refrigerans redditum.

o In Fuldensi ad verbum abstollite alia manu adscriptum est: Auferte.

p In Fuldensi: Deicite: in Trevirensi: Diver-

A versate.

q In eodem ac in Ms. S. Maximini Trevirensis legitur: Et deambulabas super eos, quasi ros. De fornace Babylonica legis cap. 3 Daniëlis.

r In Fuldensi: Decius vero ante prætorium deambulabat, quod proximo loco erat ibi, ubi fornax incendebatur; sed vocula quod alia manu adjecta est.

s Id est: in frusta incidite. In Fuldensi adscriptum legitur: Incidite.

t Ut istis fidem adhibere queam, certiore testem requiro: nam et parum verisimile est, tot tantaque tormenta continue sanctæ Martyri illata fuisse, nec ipsam interea aliquo tempore intermedio consulendi sibi gratia in carcerem detrusam, ut in aliorum martyrum Actis non raro legitur. Apud Mombritium nihilominus etiam alia præmittuntur tormenta ac miracula; nempe candelas ardentis illius lateribus admotas fuisse, sed divinitus extinctas, quique eas admovebant, carnificum manus subito exaruisse; tum eandem insuper craticulæ subjectis ignis carbonibus impositam, pari modo incolumem evasisse; hisque omnibus intermiscet varia Decii cum sancta Martyre colloquia, quæ omnia melius absunt ab Actis, quæ damus.

u In Fuldensi legebatur: Antiquissime inveterator malorum dierum; sed pro inveterator alia manu inveterate substitutum est. Hic in Mombritianis Actis rursum alia inserta leguntur, orante scilicet Sancta, vehemens terræ motus factus, maxima pars populi mortua esse, manus carnificum emarcuisse, multique ad Christiana sacra conversi.

x In Fuldensi, sed diversa manu: Excubitibus.

y Publicas plateas vel vicos intellige.

y In Fuldensi: In publicum.

aa Ibidem additur: Me; at vel sic vox quomodo abundat.

bb Mombritiana hic rursum alios præmittunt cruciatus, videlicet vivam calcem, fragmenta testacea, tripodes ferreas, plagarum frictionem, sinapi et aceti in nares infusionem, fustes spinosos; adduntque denuo, carnificum alios cæcitate, alios, arescentibus manibus, divinitus punitos, quæ omnia ineptum interpolatorem arguunt.

cc In Fuldensi aliisque, cum quibus hic collatus fuit, codicibus hic additur: Et flexo genu orabat, dicens: Domine Jesu Christe, recipe spiritum meum.

dd In Fuldensi: Percutientes caput ejus cecidit; pro quibus diversa manu substituta sunt hæc: Percusserunt eam, et caput ejus cecidit.

ee An igitur columbam illam Spiritum Sanctum fuisse, auctor censuit? Rectius (si illa tunc vere visa fuerit) sanctæ Martyris animam per eandem indicatam credidisset.

ff Hæc vox melius abest a codice Fuldensi. De sacri corporis sepultura consentiunt Acta Mombritiana iisdem pene verbis hoc modo: Accedentes vero pauci Christiani, viri timorati, rapuerunt corpus ejus, et conditum aromatibus sepelierunt octava Idus Octubres, regnante vero Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu Sancto in Trinitate vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen. Hæc Sanctæ sepultura apud Cæsaream Palestinæ verisimillima est, neque ullam patitur difficultatem; nec cum eadem componi potest ejusdem corporis ad Campaniam translatio, qualem adstruxit Antonius Sebastianus, episcopus Crotonensis, nosque in Commentario prævio a num. 37 retulimus ac rejecimus.

DE S. ARTEMONE PRESB. M.

FORTE LAODICEÆ IN PHRYGIA

J. B.

SYLLOGE

C

Fasti sacri, qui Sanctum memorant: ubi, quo mortis genere et quando vitam terminarit.

F

SANCTUS DIO-
CLETIANO.
Fasti Fasti,
quibus ins-
cribitur S.
Artemon.

Sanctum Artemonem, Seleuciensem in Pisidia episcopum, pridem Operi nostro insertum habes tom. III Martii ad diem XXIV ejusdem mensis; hodie alterum, presbyterum et martyrem Laodicenum, damus, in sacris Græcorum aliisque Fastis non semel memoratum; unde in Opere nostro ad hunc diem, quo tum in Menæis, tum in Martyrologio Romano signatur, rejectus fuit, primo quidem ad diem XXIV Martii, tum ad dies XII et XIII Aprilis. Menæis, in urbe Veneta Antonii Pinelli typis anno 1603 excusis, inscriptus est una cum prolivore elogio ad diem XXIV Martii, et rursum ad diem XII Aprilis, denique ad diem VIII Octobris: at in Menologio, Basilii imperatoris jussu Græce edito, in Synaxario Sirmondi, in Catalogo Ms. Menolo-

gii monasterii Cryptæ Ferratæ ad diem XII Aprilis tantum; ad diem vero XIII ejusdem mensis in Typico S. Sabæ, in gemino Rhutenorum Synaxario P. Georgii David, et Menologio Slavico-Russico Sparwenfeldii, uti in Calendario Rhutenico apud Possevinum tom. 2 Apparatus sacri pag. 366 ad vocem Rutheni. Denique in Menologio Græcorum Sireleti ad diem VIII Octobris his verbis annuntiat: Eodem die natalis S. martyris Artemonis, qui fuit sub Diocletiano imperatore presbyter ecclesiæ Laodicenæ, propter Christi nominis confessionem detentus et in flammam ignis conjectus, martyrii coronam adeptus est. E. Fastis Græcis primus forte ad Latinos S. Artemonem transtulit Galesinius, qui ad hunc diem ita habet: Laodiceæ S. Artimonis presbyteri